

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

27.04.2011 м. Київ № 127

Про 25-ту річницю Чорнобильської катастрофи

Минуло 25 років від дня найбільшої техногенної та екологічної катастрофи сучасності — ядерної аварії на Чорнобильській атомній електростанції. За ці роки Чорнобильська трагедія забрала майже 500 тис. людських життів, багато з ліквідаторів зосталися хворими та інвалідами. Внаслідок аварії постраждало близько 5 млн громадян, виявились забрудненими радіоактивними відходами майже 5 тисяч населених пунктів України, Республіки Білорусь та Російської Федерації. Не минула біда і співробітників НАН України, які з перших днів катастрофи брали участь у подоланні її тяжких наслідків.

Під час аварії та після неї дослідження фахівців НАН України з мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи були сконцентровані на найважливіших напрямках. Це, зокрема, поведження з радіоактивними відходами, медико-біологічні, радіоекологічні, соціальні та історико-етнографічні дослідження, перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему і зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації. У вирішенні проблем, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, у різні роки взяли участь понад 1000 співробітників 40 наукових установ і організацій НАН України.

Комплексний характер проблем, що виникли під час ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, унеможлиблює їх вирішення без наукового аналізу і науково-технічного супроводження. Тому перед вченими НАН України на даному етапі постають нові, не менш складні завдання. Зокрема, це проблеми збереження здоров'я людей, які по-

страждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зміцнення та підтримка бар'єрів радіаційної безпеки, радіаційний захист населення, екологічна та соціально-економічна реабілітація забруднених територій тощо.

Важливим фактором на шляху визначення нових підходів до оптимального розв'язання проблем у сфері подолання наслідків аварії на ЧАЕС має стати реалізація Загальнодержавної цільової соціальної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2012–2016 роки, розробку концепції якої Уряд доручив відповідним міністерствам і відомствам.

Разом з тим, на жаль, останнім часом спостерігається суттєве зниження державної підтримки досліджень з чорнобильської проблематики. Як наслідок, відбувається згортання обсягів відповідних наукових та, зокрема, моніторингових робіт, що є неприпустимим.

Чорнобильська аварія викликала процес глибокого критичного аналізу стану справ у ядерній енергетиці. Більш того, вона змінила ставлення до ядерної енергетики не лише в країнах, які постраждали від неї. Уроки Чорнобиля, а нещодавно ще й Фукусіми показали, що ядерна безпека має стати спільною метою всіх держав. Необхідно практикувати найвищі стандарти готовності до надзвичайних ситуацій та реагування на них — від проектування нових ядерних об'єктів, їх будівництва та експлуатації до подальшого закриття. Разом з тим Національна академія наук вважає, що на сьогодні повноцінної альтернативи розвитку ядерної енергетики в Україні немає.

Президія НАН України **постановляє:**

1. Доповіді академіків НАН України В.Г. Бар'яхтара, І.М. Вишневського, Д.М. Гродзинського, Ю.І. Кундієва, Е.М. Лібанової, В.В. Гончарука, В.М. Шестопалова взяти до відома.

2. Головам секцій НАН України спільно з академіками-секретарями відділень НАН України:

— до 01.06.11 забезпечити перегляд тематики науково-дослідних робіт з метою розширення та активізації досліджень з підвищення рівня безпеки діючих АЕС, науково-технічного супроводження виконання робіт, пов'язаних із перетворенням об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, з поводження з радіоактивними відходами, вивчення медико-біологічних, радіоекологічних, соціально-економічних аспектів мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи;

— у місячний строк підготувати для подання до Адміністрації Президента України та Кабінету Міністрів України аналітичну записку з проблемних питань ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;

— у місячний строк підготувати пропозиції щодо започаткування міжнародного наукового проекту з поглибленого вивчення та ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС за участю вчених України, Росії, Білорусі, США, Японії та країн ЄС для їх подальшого подання до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.

3. Головному ученому секретареві НАН України академіку НАН України А.Г. Загородньому організувати роботу з видання 2-томника «Уроки Чорнобиля» англійською мовою (до квітня 2012 р.) та збірки праць «Чернобыль — 25 лет спустя».

4. Академікам-секретарям відділень НАН України забезпечити участь установ НАН України в розробці Загальнодержавної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2012–2016 роки та Загаль-

нодержавної програми ведення сільськогосподарського виробництва на радіоактивно забруднених територіях та їх комплексної реабілітації.

5. Відділенням наук про Землю, хімії і ядерної фізики та енергетики НАН України активізувати участь установ НАН України в реалізації Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами.

6. Відділенню ядерної фізики та енергетики НАН України протягом місяця підготувати та подати до Президії НАН України пропозиції щодо реалізації українсько-російських науково-технічних проектів у сфері поводження з відпрацьованим ядерним паливом і радіоактивними відходами, в тому числі з тими, що знаходяться на об'єкті «Укриття», мінімізації їх впливу на довкілля, а також попередження їх незаконного використання у терористичних цілях.

7. Відділенням фізико-технічних проблем енергетики та ядерної фізики й енергетики НАН України у двотижневий строк підготувати пропозиції щодо підвищення ролі Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України в реалізації державної політики в галузі безпечної експлуатації АЕС.

8. Відділенням ядерної фізики та енергетики і хімії НАН України вжити заходів щодо найскорішого затвердження Державної цільової науково-технічної програми фундаментальних та прикладних досліджень з проблем використання ядерних матеріалів, ядерних і радіаційних технологій у сфері розвитку галузей економіки на 2004–2015 роки та забезпечити ефективну реалізацію цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Науково-технічне супроводження розвитку ядерної енергетики та застосування радіаційних технологій в галузях економіки».

9. Відділенням біохімії, фізіології та молекулярної біології, загальної біології і хі-

мії НАН України у II–III кв. 2011 р. розгорнути дослідження у галузі радіаційної епігеноміки та забезпечити вивчення процесів мікроеволюції в зоні відчуження Чорнобильської АЕС та розробити методи моніторингу появи нових небезпечних форм фітопатогенів.

10. Відділенням економіки й історії, філософії та права НАН України у двомісячний строк підготувати пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази з розв'язання соціально-економічних проблем, пов'язаних з подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи.

11. Науково-технічній раді цільової комплексної програми НАН України «Проблеми ресурсу і безпеки експлуатації конструкцій, споруд та машин» звернути особливу увагу на відбір та виконання проєктів, пов'язаних з вирішенням проблем

подовження ресурсу об'єктів атомної енергетики.

12. Схвалити практику проведення щорічних міжнародних науково-технічних нарад-семінарів «Розвиток ядерної енергетики — фактор сталого міждержавного співробітництва» та доручити Відділенню ядерної фізики та енергетики НАН України забезпечити спільно з НАЕК «Енергоатом» підготовку та проведення IV наради-семінару в жовтні 2011 року в м. Севастополі.

13. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на головного вченого секретаря НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

**Президент Національної академії наук України
академік НАН України Б.Є. ПАТОН
Головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України А.Г. ЗАГОРОДНІЙ**